

A Semmi nevei

István Király V.
Babes-Bolyai University, Cluj
Department of Philosophy

Kulcsszavak: Semmi, magyar filozófia, filozófia

Rezümé: A semmiről való minden beszéd teljesen és végképp üresnek tetszik. Ez pedig már csak azért sem lehet igaz mert pontosan a nyelv – vagyis a beszéd – az, ami mindegyre előhozza a semmit, a „Semmi” szavát. A nyelv tehát beszél a semmiről s talán – akár mint (a) semmit-mondás – beszél is ... azt. Elsődleges – és *elvont* – feltűnése szerint, a semmi azonban pontosan „az”, „ami” nincs(en). A szava mégis **ott van** a legtöbb nyelv – hiszen mindegyiket nem is ismerhetjük – nos, a legtöbb nyelv szavai-nevei között. Sőt, mivel nincsen, azért a semminek első látásra is éppenhogy csak és csakis a szava, a neve van... s pontosan ez az ami előtüremkedik. De: a semmi szava csak és csakis azt mondja meg-ki a nyelvben aminek egyáltalán **léte** nincsen. Az tehát nem bármilyen tagadás, hanem a léttagadás, a létmehtagadás szava-neve. A „semmi” tehát **a** léttagadó puszta szó. Amely a nyelvekben állva él. Olyannyira mélyen, hogy a fordításukkal nincsen semmi gond. Gond nélkül fordíthatjuk a német *das Nichtset*, az angol *Nothingra*, a francia *rienre* vagy *Neantra*, a szláv *Nićre*, a román *Nimicre*, vagy a magyar *Semmire* stb. Ha azonban mélyebben kezdünk el gondolkodni, azonnal feltűnik, hogy a fordítások gondtalansága ellenére nyelvenként más és másképpen tagolódik a semmi szavaiban a lét meg (annak) a tagadása is. Az írás ezeket vizsgálja részletesebben a magyar *Semmire* térvén ki. A végén J.A. egy versével kezdeményez gondolkodói párbeszédet.

Email: kiraly_philobib@yahoo.com

*

A semmiről való minden beszéd teljesen és végképp üresnek tetszik. Ez pedig már csak azért sem lehet igaz mert pontosan a nyelv – vagyis a beszéd – az, ami mindegyre előhozza a semmit, a „Semmi” szavát. A nyelv tehát beszél a semmiről s talán – akár mint (a) semmit-mondás – beszél is ... azt.

Kérdés persze, hogy közben vajon gondolkodik-e róla?

Elsődleges – és *elvont* – feltűnése szerint, a semmi azonban pontosan „az”, „ami” nincs(en). A szava mégis **ott van** a legtöbb nyelv – hiszen mindegyiket nem is ismerhetjük – nos, a legtöbb nyelv szavai-nevei között. Sőt, mivel nincsen, azért a semminek első látásra is éppenhogy csak és csakis a szava, a neve van... s pontosan ez az ami előtüremkedik.

A legközvetlenebbül, de végsősorban is, a semminek tehát a szava-neve az ami kétségen kívül előttünk meg – mivel *mondjuk* – bennünk is áll. Úgyhogy a róla, pontosabban, a vele való mondó-kimondó és kérdező gondolkodásnak, távolról sem esetleges, hanem éppenhogy szükségszerű témája és területe **ki-mondottan** a semmi szava. Amely tehát elgondolásra vár.

Elgondolni azonban a semmi szavait végleg nem jelenthet mást mint bele-gondolni ezekbe a szavakba. Hiszen, megismétlem, előttünk, mint „valami” problematikus – legalábbis egyelőre – a semmi csak és csakis puszta szóként áll. Csak a bele- és csak az elgondolása „után” mondhatjuk – esetleg – meg azt is, hogy mit keres, vagyis miért is jelentős és jelentéssel bíró ő a nyelvben, a nyelveinkben. Tehát csakis ebből érthetjük azután valóban meg a szó „használatának”, a szó szótári értelemeinek a különböző irányait, páasztáit is. És *nem* megfordítva.

De: a semmi szava csak és csakis azt mondja meg-ki a nyelvben aminek egyáltalán **léte** nincsen. Az tehát nem bármilyen tagadás, hanem a léttagadás, a létmehtagadás szava-neve. Csak ezért találhatott Hegel is arra, hogy – fogalomként – a Semmi s a Lét azonosak. Evvel azonban a semmi mint fogalom ki is merül – sőt, el is tűnik – s ami, mint őt megelőző, megmarad: csak és csakis a semmi szava. Hiszen a szó, a név megelőzi a fogalmakat. (Meg persze Hegelt is.)

Az tehát, hogy a semmi a fogalmában eltűnik, pusztán eggyel több ok ill., alap arra, hogy komolyan vegyük annak a szavát, a szavait! Hiszen ami „itt” – a legközvetlenebbül – **van**, az a nyelv, az azt mondó, a beszélő s a semmi, mint szó amit ő mondóként mond. Nem „fogalmak”, – inkább – tapasztalatok mindezek. Amelyek a nyelv, a mondó s a semmi egybe-tartozásáról, eme egymásra-irányulásról tanúskodnak és – mint látni fogjuk – tagolják is azt. Mert a „kimondhatatlanhoz” az ilyesminek köze nem lehet. Hiszen mondják, ki-mondják.

Kimondásként a semmi puszta szó. Amely tehát fogalomként létfeszültséggel (Hegel) üres. Mert azt – fogalomként is – a léthez éppen a tagadás, és pedig pontosan a léttagadás köti. És megfordítva... Ezért nem lehet a létezőből, az emberből való s a létről meg és a létezőről megtörténő, lefolytatódó gondolkodás során azt megkerülni, Mert ez nem eshetőség, hanem törvény-adta lehetőség, aminek illetően hatalmas súlya van. Hiszen az értelemkérdésekben konstituálódó létről lehet – s akár biztos is –, hogy (a) léte idővel... nem lehet... Úgyhogy ez magához a léthez ill., persze, magához a mondó, a „beszélő” létéhez tartozik.

A „beszélő” beszéde, ugye, a nyelv, a nyelvek. S ebben-ezekben mondja/mondják ő/ők ki a semmi szavait. Ezért a semmi szavai éppúgy sajátosak és történetiek, mint a kimondók maguk. Így tartoznak – ill., egyenesen konstituálják, tagolják – ők (tehát a semmi szavai) magához a léttörténethez, magát a léttörténetet is. A nyelvekben.

A „semmi” tehát a léttagadó puszta szó. Amely a nyelvekben állva él. Olyannyira mélyen, hogy a fordításukkal nincsen semmi gond. Gond nélkül fordíthatjuk a német *das Nichts*et, az angol *Nothing*ra, a francia *rien*re vagy *Neantra*, a szláv *Ničre*, a román *Nimicre*, vagy a magyar *Semmi*re stb. Ha azonban mélyebben kezdünk el gondolkodni, azonnal feltűnik, hogy a fordítások gondtalansága ellenére nyelvenként más és másképpen tagolódik a semmi szavaiban a lét meg (annak) a tagadása is.

Német szavában a semmi például úgy szól-hangzik **egytömbűen, egyszótagúan**: *das Nichts*. Ebbe, ezen a nyelven, a legmélyebben, Martin Heidegger gondolt bele. Heideggert a szó természetesen a tagadáshoz küldi, hiszen a semmitől indítatva, annak a német kimondásában, e kimondás horizontjában gondolkozva, leginkább a tagadásról magáról (*das Nicht*) mint NEM(et)-mondásról gondolkozhatunk. Ettől irányítva Heidegger a tagadás összetettségeit fogja sorozatos vizsgálatba. Negatív és privatív Nem (*sterésis*) Arra a következtetésre jutva, hogy a Semmi nemcsak, hogy megelőzi ill., hogy eredendőbb a tagadásnál, hanem a tagadás voltaképpen a Semmiből – azaz a németben sorsszerűen tagolatlanul maradó – de ezek után már tagoltan tagadott létből származik... Ezért is kell Heideggernek elhagynia a német nyelvet s a göröghöz, pontosabban Arisztotelész görög *sterésiséhez* fordulnia. A *das Nichts* tehát oly módon tagadja a létet, hogy kimondva és belegondolva, az elsősorban a tagadást magát alapozza meg, tagolja-artikulálja. Ellenben tagolatlanul hagyja a tagadott létet magát.

Ha tehát elvontan nézzük, a Semmi minden hozzá kapcsolódó szóban, minden nevében és minden nyelven tagadást jelent, mégpedig a *Lét tagadását*. Ennek az absztrakciónak köszönhetően a Semmi szavait rendszerint nem okoz problémát egyik nyelvről a másikra fordítani. Azonban a Semmi bármilyen nevét jellemző léttagadást a különböző nyelvek különböző szavai *másként* hordozzák és *artikulálják*. A *Tagadás* és a *Lét* másként artikulálódik-tagolódik e szavak szerkezetén és kimondásán keresztül. Éppen ezért most meg kell próbálnunk néhány ilyen szóba belegondolni, hogy horizontjaikat „összeilleszthessük”.

A Semmi olyan szó, amellyel nyelveink elsősorban létünk hiányait, elégtelenségeit, a talaj bizonytalanságát, mulasztásainkat és pusztulásainkat stb. mondják ki. És éppen azért jut el a Semmi ahhoz, hogy szóvá legyen a nyelveinkben mert létünk egzisztenciája az, ami kimondásra hozza. Úgyhogy a Semmi vonatkozásában a filozófiának nem célja – és nem is lehet célja – hogy valamilyen „fogalmat” vagy „ideát” kreáljon annak a különböző szavaiból,

hanem mindössze az a feladata, hogy a gondolkodás révén áthassa és rögzítse mindazt, amit – szavak gyanánt – ezek a nyelvben jelentenek. A „semmi” így tehát puszta szó, amelyet azonban mindig *kénytelenek* vagyunk kimondani.

Egyes nyelvek *egyszerű*, egytagú, monolit szavakkal fejezik ki a Semmit. Mint láttuk, a német – *das Nichts* – megnevezése is ilyen. Más nyelvekben viszont a Semmi szava összetett. Ilyen az angol „nothing”, a román „nimic”, és a magyar „semmi”. A Semmit tiszta nem-létként, a lét tiszta tagadásaként felfogó, latin eredetű „néant” is szintén szóösszetétel eredménye.

Most azt kell megvizsgálni hogyan artikulálódik a tagadás és a lét a Semmi szavaiban a számunkra hozzáférhető nyelvekben. Heidegger német szava (*das Nichts*) elsősorban a NEM, vagyis a tagadás megalapozása révén küld a Lét tagadásához. Úgy tagadja a Létet, hogy közben, mindenekelőtt, eredete révén, megalapozza a tagadást magát. A tagadott Lét megmarad eredendő meghatározatlanságában, de a tagadás éppen általa talál rá és sajátítja ki artikulációinak eredetét.

Ezzel szemben a Semmi angol neve – a *Nothing* – a dologiságában (*thing*) megragadott és artikulált Lét tagadását fejezi ki. A tagadás tehát itt teljesen artikulálatlan módon „dolgozik”, a tagadott Lét viszont a Semmi angol szavában „dologi” minőségében artikulálódik.¹

Ugyanennyire érdekes a Semmi francia neve is: *rien*. Kezdetben ez a szó pontosan azt jelentette, hogy „dolog”, de abban a megnyilvánulási formájában amely a dolognak „nem

---

¹ A funkcionális grammatika szempontjai szerint elemzett tagadás problémájának szentelt habilitációs dolgozatában Peter Kahrel az angol „Nothing” terminust az egy „meghatározatlan”-nal fuzionált 0 (nulla) kvantorként értett tagadás fogalmából vezeti le. Éppen ezért különösen ki kell hangsúlyozni azt a *Nothing* szó elgondolásához elengedhetetlen tény, hogy ez a „meghatározatlan” valójában mindig is egy „dolog” (*thing*). Azonban e felszínes megértés háttérében jóval mélyebb meg nem értés rejtőzik, mind a Semmi tagadásának *sui generis* kereső mivoltát, mind pedig ennek a tagadott Léttel való kapcsolatait illetően. A meghatározatlan artikulálatlanságában és a 0 (nulla) kvantor ürében hagyott tagadás és a tagadott Lét artikulációja valójában nem elgondolható. Amiről itt szó van, az valószínűleg ugyanannyira az angol nyelv korlátja és csapdája, mint a módszer átgondolatlansága. Mégis, Kahrel negyven nyelv negyven szavát elemzi statisztikák és táblázatok által. Köztük van a Semmi román és magyar neve is. Ennek ellenére a tagadás számára csupán a 0 (nulla) kvantor! Feltehetően csak ezért lehet ezt meghatározatlan módon „alkalmazni”. És a „Semmi” és „Senki” (No-body, **itt is az ugyan emberiként felvázolt, de „testről” van szó...**) csakis a tagadás meghatározatlanságában tekinthetők ugyanannyira (másként) meghatározatlanoknak. Vagyis: ugyanannyira koorigináriusoknak. Csakhogy igazából a „Semmi” „közelebb” van az eredethez, mint a „Senki”! Ezt azonban csak a kereső-kérdő „Nem” valós megértése révén érhetjük el. A „Senki” – a román „Nimeni” is – azt jelenti, hogy „sem (vala)ki”. A „Senki”-ben feltalálható a keresőhöz való küldés: ahol „Senki” sincs, ott csak az van – valakiként – aki keres(i) őket). Csakhogy időközben a keresés horizontjai mégis „tele lehetnek dolgokkal”. A SEMMIben azonban túllépünk a meghatározatlan „dologiságon”, egyrészt a MI-hez – a nem találó keresőkhöz – érve eközben, másrészt pedig éppen azzá a „MI MAGUNK”ká válva, akik éppen MAGUNKAT sem/nem találjuk. Ahol „Senki” sincs, ott az egyedül levő kereső található. Így a „Senki” egyáltalán nem jelenti azt, hogy „egyik sem”, hanem, éppen ellenkezőleg, azt, hogy „egyedül”. Vagyis a „sem” keresője a „Senki”-ben voltaképpen sosem fogja fellelni a „Semmi”-t, hanem csupán saját egyedüli magát. A „Senki” így éppen az egyedüli Én amely a maga is a „Semmi”ben ered, pontosabban onnan származik. Ld. Kahrel, Peter – *Aspects of Negation*, Akademisch Proefschrift, Amsterdam, 1996, 30–43. old.

sajátja”, amelyben a dolog „nem található”, vagyis amelyben az tagadotként jelenik meg.² Ezért a „rien” szó mai értelmét a dologiság és a tagadás asszimilációja és asszociációja révén nyeri el, de oly módon, hogy benne sem a tagadás, sem a „dologi” természetű lét nem artikulálódnak, hanem csupán összeolvadnak.³

Egészen más helyzettel találjuk azonban szemben magunkat, amikor azt vizsgáljuk, hogyan tagolódik a román „Nimic” szó! Ez is összetett szó, amely a ’sem’ jelentésű „nici” és a ’kis’ jelentésű „mic” melléknév összeolvadásából keletkezett. A „nici” tagadószó viszont egészen más, mint a németben tagolódo „das Nichts”, és még másabb, mint az, ami az angolban a teljesen artikulátlan „Nothing”. Hiszen a román „nici” a tagadást *kereső tagadás*-ként artikulálja! Másrészt, a „mic” éppenhogy mennyiségi tekintetben csökkent létet jelöl, és voltaképpen a román „nimic” szó pontosan azt mondja, hogy akkor és ott ahol elhangzik, keresvén, egyetlen egy Létező „sem” „található” (vagyis *nem találhatunk*), amelyet legalább „kicsinységében” ragadhatnánk meg. Vagyis: a kereső mivoltában és kereső lényegében megragadott és ebben megnyilvánuló tagadás itt eleve elveszíti elvont logikai műveleti „minőségét”, és nyelvileg rögzíti annak az eredendően egzisztenciális természetét. Eközben a román „Nimic” szó, akárha csupán abban a minőségében, hogy mennyiségi csökkentettséget mond, a létezőt ugyancsak pusztán dologi természetében artikulálja. (Hiszen végső soron csak a dolgok lehetnek kimondottan „kicsik”.)

A „Semmi” magyar szava is eleve keresőként artikulálja a tagadást. Belegondolva azonban ennek a tagolódásába, a szó talán még többet mond azoknál, amelyeket eddig elemeztünk. A magyar név – a SEMMI – szintén összetett szó, ugyancsak a „sem”-nek és/de a „mi” névmásnak az összeolvadásából jött létre. A „sem” tagadószóval azt fejezzük ki tulajdonképpen, hogy „sem itt”, „sem ott”, „sem akkor”, „sem én”, „sem ő”, stb. Vagyis: mindenhol kerestem/kerestük, de sem-mikor és se(m)-hol sem-mit nem találtam/találtunk. Akármennyit és akárhogyan is gondolkoznánk: az a Nem amelyhez a „sem” tagadószó küld sem az a tagadó „Nem”, sem pedig az a fosztó „Nem” amelyet Heidegger a német „das Nichts” vonatkozásaiba való belegondolás révén tárt fel.

A „sem” tagadószóban található „Nem” – mint látjuk – *kereső* Nem! Azt mondja voltaképpen, hogy *keresvén, nem találtunk*. Ezzel azt fejezi ki, hogy az a mód ahogyan összetalálkoztunk, beleütköztünk és szembeszálltunk a Nem-mel, az valójában a keresés.

---

² Ld. Dauzat, Albert; Dubois, Jean; Mitterand, Henri – *Nouveau Dictionnaire Étymologique et Historique*, Paris, 1964.

³ Lehet, hogy éppen ezért használják előszeretettel a francia gondolkodók a „rien” helyett a „Néant” terminus technicist, amely, minden mesterséges terminushoz hasonlóan, pusztán konceptuálisan köt össze pusztán fogalmakat, vagyis: a konceptuális artikulátlanlanságában megragadott Létet és a szintén logikai-konceptuális artikulátlanlanságába rögzített tagadást.

Tehát a „sem” tagadószó a tagadást a keresés moduszába helyezi, a keresést pedig a Nem (tehát a tagadás) modalitásába hordja.

Mit jelent azonban mindez lényegét tekintve? Elsősorban azt, hogy, bár a SEM valóban olyan keresés itt, amely „belefolyik” a Nem-be, mégis, keresésként, az minden esetben elkülönül a meghatározott nem-ektől amelyekkel szembesül és amelyekbe beleütközik. Hiszen a keresés sosem csupán egy ismételt kérdés, sem pedig egy kérdés ismétlése, hanem a *körbehordozott* kérdés. Ezért a SEM-ben mindig többről van szó, mint a kérdés és a rá érkező negatív (tagadó) válasz közötti feszültségről. Hiszen itt a tagadás maga – vagyis maga a Nem – helyeződik bele a keresés modalitásába! És megfordítva.

Ezért a „sem” soha nem tagadja magát a keresést, csak hiányos, deficiens móduszaiba helyezi és abban rögzíti. Amelyekben az tehát minden irányban „nem talál”. Ezáltal a SEM egyrészt *feltölti*, kihangsúlyozza és körvonalazza a Nem-et, de, ugyancsak ezáltal, másrészt, ösztönzi is a keresést egészen a végletes *kiüresedés kimerítettségéig*. Ezért a kontextuálisan tapasztalt Nem – vagyis a SEM – végül is nem más, mint a kiüresedett, kimerített de nem felfüggesztett keresés vége nélküli hiányossága, deficienciája.

Mindezek egyrészt a SEM szilárdságát biztosítják, amely hajlamos hermetikusan magába zárkózni, másrészt viszont egy olyan belső impulzust is biztosít a keresés számára, amely kisugározván, azt újra és újra a kiüresedése felé nyomja. És ennek a kisugárzó impulzusnak a terében és horizontjában történik meg a SEM összeolvadása a MI névmással, a SEMMI magyar nevében.

Magyarul a „MI” egyszerre kérdő-vonatkozó névmás és többes szám első személyű személyes névmás is. Függetlenül attól, hogy ez a fonetikai egybeesés „véletlen”-e vagy sem, fontos spekulatív lehetőségeket rejt magában. Nem szabad átsiklanunk fölöttük. Hiszen a „Sem” tagadószóval együtt a „Mi” névmás minden esetben azt mondja hogy, MI vagyunk azok, akik kérdeznénk keresünk, de NEM találunk (semmit). Közös terükbe összeolvadva, a SEM és a MI azt fejezi ki, hogy a keresés kérdéseinek a többesszámában, a pluralitásuk összességében felmutatott kérdezők a SEMMI jelentésével szembesülve, csak a NEM-re, azaz csak a tagadásra érkeztek ill., abba ütköztek.

Artikulálásának terében a Semmi magyar szava mélyebben és tagoltabban enged belegendolni abba, amit „kifejez”, eleve lerögzítve nemcsak a keresést és annak – hiányos – módzatait, hanem azt a tényt is, hogy mindig MI vagyunk azok, akik keresünk és kérdeznénk, még akkor is ha „abban”, vagyis a Semmiben, saját magunkat sem találhatjuk. Azaz a Semmi – egyik értelmében – éppen a mi különösségünk, idegenségünk és szokatlanságunk, amely saját énünkhöz tartozik hozzá, és emiatt abbéli igyekezetünk, hogy eltávolítsuk egzisztenciánk teréből – kihagyva és elkerülve – mindig is fölöslegesek és azok lesznek.

A Semmi magyar szavában aztán az is nyilvánvalóvá válik, hogy mindez korántsem csupán a Lét kívülről jövő egyszerű tagadása, hanem olyan, amely mindig részt vesz létezésünkben és egzisztenciánkban. Ahhoz azonban, hogy ezt a tényt valóban megérthessük, bele kell gondolnunk a Semmi különböző szavainak tagolásába.

Ezalatt azonban kiderül az is, hogy a MI? kérdő névmás más impulzusokat is hordoz és más irányba is küld. Ezekben most a következő kérdések formájában mozgósít: „Mi ez?” „Mi az?” stb. Persze a Semmi nevében a MI? kérdése eleve és mindig máris a SEM, vagyis a kereső nem horizontjában áll. A keresés lendülete így rögtön beleütközik, belecsapódik a NEM falába. Mindazonáltal nem lehet nem észrevenni – minden és bármilyen sorsszerű negativitás ellenére –, hogy a kereső Nem keresése és a Mi? kérdése mégis kölcsönösen állandóan ösztönzik és hajtják egymást. Vagyis a magyar SEMMI szóban a MI? kérdése sosem engedi keresésünket teljesen megszűnni, akármennyire tagadók is lennének a „találatok”, a „válaszok” (ld. SEM). Ebben tehát nemcsak a tagadás artikulálódik sajátos módon, mint kereső Nem, hanem a Lét is, ami ezt a tagadást hordozza és szükségessé teszi. A Lét egyrészt minden „dologi” természetének meghaladásával vesz részt e tagadásban, amely viszont, másrészt, mégis hozzánk magunkhoz tartozik, mint kereséseink végső kimenetele és vektora.

A Semmi román és magyar szavában valójában a Nem-nek egy eredendőbb formáját, a kereső Nem-et találtuk meg: a „Nici” és a „Sem” valójában valamilyen módon „nyitott” nem-ek, amelyek éppen ezért képesek arra, hogy a tagadás mélyebb és dinamikusabb egzisztenciális értelmét is hordozzák. Ez a kereső Nem az, amely – elgondolatlanul is – a privatív (fosztó) nem-et és a negatív nem-et is egyaránt hordozza és eredezteti. Magyar nevében ezen felül egy sajátos feszültség is pulzál, amely a Semmi általunk ismert egyetlen más szavában sem található. Hiszen ebben – bármennyire is a tagadásra van predesztinálva – mégis újra és újra megszületik, felhangzik és rezonál a MI? kérdése, amely egyben eredendően *mihozzánk* (MI) tartozik.

Mit remélhet és mire várhat azonban egy olyan kérdés, amely válasz híján mégis és mindig hangra kel, hangot ad és rezonál? Természetesen a válasz „helyett” nem remélhet mást és nem várhat másra, mint egy olyan illesztékre, amely – anélkül, hogy kielégíthetné – mégis *tagolt* módon *összeillő* vele.⁴ Az ami – a Semmi szavában – sorsszerűen nem remélhet és nem várhat választ, de amely mégis folyton újraszületik, regenerálódik benne, nem remélhet és nem várhat mást – olyan illesztékként, amely mégis hozzáillő – mint a *csodát*.

---

⁴ „Illesztéken” itt egyszerűen azt értem, hogy valami, „csatolódik” valamihez, de mégis mindig külsődleges marad.

Valóban, a Semmi magyar szavában a várakozás MI? kérdésének süket, de eltávolíthatatlan összeillő csatolmánya éppen a *csoda*. „MI-CSODA?”, és a válasz, amely rögtön felel rá – a Semmi-ben – az, hogy a SEM-MI-CSODA! Vagyis: ahol a Semmi „van”, ott még „csoda” „sincs”!

Mégis, a Semmi magyar szavában, akárhányszor kimondódik, hangot kap a csoda várására irányuló néma kérdés – még akkor is, ha az elgondolatlan, és akkor is, ha rögtön nekiütközik a „sem” kereső tagadásában hordozott hiány pozitivitásának. Ezért lesz voltaképpen elpusztíthatatlan és eltávolíthatatlan a csodára való várakozás, mivel alapvetően a jelenvaló, az ittlét és a Semmi – és ezáltal a Lét – eredendő viszonyában gyökerezik. Ugyanezért, túl azon a várakozáson amely az illesztékét „csoda”-ként artikulálja, a Semmi magyar szava – közvetlenül, explicit módon – egy másik irányba való küldést is magába foglal. Ebben az irányban az egzisztenciánkat küldi vissza önmagához.

Záró exkurzus

A semmi ága

Reménytelenül, Lassan tűnődve című versének az utolsó szakaszában József Attila megkölti, költői mélységekben tagolja a Semmi szavát/nevét. A vers úgy szól, hogy:

REMÉNYTELENÜL

Lassan, tűnődve

Az ember végül homokos,
szomorú, vizes síkra ér,
szétnéz merengve és okos
fejével biccent, nem remél.

Én is így próbálok csalás
nélkül szétnézni könnyedén.
Ezüstös fejszesuhanás
játszik a nyárfa levelén.

A semmi ágán ül szívem,
Kis teste hangtalan vacog,
Köréje gyűlnek szelíden
S nézik, nézik a csillagok.”

Hogyan értsük ezt az utolsó strófát és mi is van itt a Semmivel kapcsolatosan megköltve? „Egyszerű”, leszögezendő-megcsodálandó költői kép ez, vagy inkább valami ami gondolkodói párbeszédre érdemes?

A költő szíve a semmi ágán vacogva ül. De hát van-e „ága” a Semminek? S ha igen, hogyan nő ez az ág? Milyen kapcsolat-összefüggés van az ágazódó semmi s a tűnődő, vacogó (költői?) szív között?

Nos, a végletesen Mihozzánk tartozó – körbehordozott – keresés deficienciája (Nem-e= SEM), amely sorsszerűen mindegyre újabb kérdésre, kérdésekre kel, az mindegyre, újra és újra (bennünk meg velünk is) FELREPED... A Semmiből eredő és a Semmibe hulló minden egyes új kérdés és újra belendülő keresés mintegy új ága is a semminek.

Tehát és továbbá: a vacogva dobogva mindegyre kereső-kérdező, merengő „szív” nélkül egyfelől „nincs” is (a) semmi, másfelől pedig az nem is lehet más mint csakis az újra és újra felrepedő... (el- és szerteÁGAZÓ), kereső-megtagadó, ki nem meríthető (csak meghalható⁵) egyetemes kitettség. MI, mindannyian. Amely tehát csupán vacogva – azaz kérdezve és újra meg újra rándulva kérdezve – nyílhat meg tisztán öncsalás- és csodátlanul a csillagok egyetemességének a szelíd hidegségére is. (Sem-Mi... sem pedig valami üresen remélhető csoda.)

A vacogó szív a lét (s a létezés) lényegében, annak csak a tagadások meg a megtagadások által konstituált keresések ágazódásainak az útjainak a végein „ül”... önmagához küldetve (vacogva-dobogva) s újra az emberi meg a nem-emberi univerzumba kilendítve vissza... Ahol tehát a Semmiben – pontosabban „a Semmin” – ülve vacog. A vacogás itt tehát a kérdés, a keresés amely minden egyes rándulásával... nem „talál”.

Nem a csillagok vége nélküli univerzuma a semmi, s ez még csak nem is semmis... hanem az önmagát halandóan (és éppen halandósága okán!!!) emberi s a nem emberi univerzumban – hozzá tartozva – kereső-kérdező létezés az ami beletarttatik s ami ritmustalan vacogásában a léthez vonja; új és új ágaiban, okos fejjel és csalás nélkül, felrepesztí a Semmi-t.

Csak ilyen létező lehet, helyezkedhet el az értelemben, az értelemkérdéseiben okosan-értelmesen, s csak az ilyen létező vállalhatja fel – a csalóka s könnyed „reményektől” megszabadulva – a létével lényegi vonatkozásban levő, sőt, az övele „megszülető”-felbomló Semmit.

A lét-, a élet értelmének a keresése ezért itt inkább elmagányosodás, a világra-fordulás egyfajta elmagányosodott, alkotó szenvedése. Amelyben az öngyilkosság nem az értelmetlenséget jelenti, hanem a tisztánlátás kibírhatatlan kínlódását... Ezért a Semmibe nem egyszerűen belepottyanunk, hanem, hozzá valójában költői-gondolkodói út vezet. Amelyet a költő kietlen tájra jutva, okos-tiszta fejjel és vacogó szívvel, lassan, merengve jár meg. S amelyre így érkezik.

---

⁵ „Ezüstös fejszesuhanás /játszik a nyárfa levelén”.

Mert az egész vers egyfajta egzisztenciális – tűnődő, lassú, a beavatás minden mágikumától mentes – **utazás** megérkező vége. Amely azonban mégsem célbaérés. Az emberi-, az élet"sors" az ami alkotó fejjel – akarva-akaratlanul – merengve ide vissz. (Az *ember végül...*) Az út a csalogató reményektől való megszabadulás és a tőlük, a róluk való, lemondás útja. Eredménye elsősorban a tiszta, öncsalásmentes okos fej. Amely tehát már a reménytől is megszabadulva – vagy azt elutasítva – biccent bölcsen, okosan.

A csaló és öncsaló remények lassú leküzdésével fellelt táj persze kietlen és szomorú ... De valóságos-hiteles. Akárcsak a csillagok. Úgyhogy pontosan itt „található”, itt derül voltaképpen ki a Semmi, amelynek az ágán-ágain a vacogó szív – és élet – **kezdetől fogva** halandóan és kérdezőn-keresőn, a csillagok „társaságában” rángatózva üldögél.

Vajon mindez egyedül és kizárólag egy „József Attila” nevezetű „egyén”, „különös-furcsa” magánember tapasztalata-e? Vagy csak egy csodálatosan kiagyalt költői kép?

Eligazítást itt megint csak a Semmi szavának-nevének az elgondolásában találhatunk. Hiszen azt láttuk, hogy a József Attila által is használt „semmi” kifejezésben éppen hogy a **többes szám első személyével/ben** vannak a „sem” Nem-e kapcsán dolgaink. Amely tehát a Semmiben s a Semmivel minden egy-ént magába szív... (Mi = mindannyiunk és mindegyikünk.)

* * *

Tehát ... „Az *ember végül...*”